

EMERGENCE AND MULTIPOLARITY IN XXIST CENTURY

Răzvan Grigoraș

PhD and Alexandru Cristian, PhD, National Defense College

Abstract: The emergence of some new powers and the contiguity of power cycles define a sui-generis blend that is very important for the state of art and for the practice of international politics. The article starts from the assumption that emergence of some new powers influences the global security architecture, by disrupting common order. Therefore, one of the main research objectives of the paper is identifying causes for the rise of emergence among states. The paper represents an important pion in shaping the main repercussions of modifying the international balance of power. In this thought, several indexes are used to project possible evolutions from international environment, among which we mention the Foreign Bilateral Influence Capacity (FBIC) and the Gross Domestic Product (GDP). The article concludes, by presenting three scenarios for the international emergence changing order.

Keywords: emergence, multipolarity, security, long cycle theory

INTRODUCERE

Ciclicitatea a răpus mulți intelectuali, cu precădere în economie și în istorie. Schimbarea puterii în relațiile internaționale a devenit și ea subiectul ciclicității, în special după cel de-al Doilea Război Mondial. Schimbarea puterii a fost deseori descrisă prin violență, iar constanțele și regularitățile sistemului au impus ritmul sub care violența apărea, așa cum Gilpin¹ și Organski² sesizează. Prin urmare, atât condițiile cât și impactul violent al schimbării devin priorități ale cercetătorilor din relațiile internaționale. În anul 1958, Organski aduce în discuție teoria tranziției de putere, încercând să explice cum un nou actor internațional din afara Europei (SUA) a reușit să înlocuiască Marea Britanie ca hegemon după 1945.

Emergența și multipolaritatea ocupă locuri importante în cadrul teoriilor tranziției de putere, fiind elementele prevestitoare ale schimbării ciclului de putere. Astfel, când o putere emergentă atinge așa-numita paritate de putere cu hegemonul, se creează premisele unui război global. Din acest motiv, emergența și multipolaritatea devin subiecte tari ale cercetării științifice actuale. Tot din acest motiv, lucrarea de față oferă câteva estimări ale evoluției secolului al XXI-lea din punctul de vedere al emergenței și multipolarității statelor.

DESPRE EMERGENȚĂ ȘI MULTIPOLARITATE ÎN SECOLUL AL XXI-LEA

Termenul original de emergență provine din latinescul *emergens* și se referă la un corp ce iese dintr-un mediu pe care l-a străbătut. Emergența surprinde apariția unei noi calități a unui corp.³ După

¹Gilpin, R. *War and change in world politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981

²Organski, A. F. K., *World politics (2nd ed.)*. New York: Alfred A. Knopf, 1968

³ Dicționarul Explicativ al Limbii Române, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan-Al.Rosetti", Editura Univers Enciclopedic, București, 2009.

anul 1990, emergența a devenit un element definitoriu a lumii internaționale, fiind rezultatul căderii URSS și a Cortinei de Fier. Dispariția URSS a creat un vid de putere, ce a permis, printre altele, apariția de noi state contestatoare a hegemonului american.

Mai mulți autori analizează preponderența actorilor internaționali în secolul al XXI-lea și caracterul emergent al statelor. Mai exact, studiile din domeniu identifică două grupuri statale emergente și anume grupul BRICs și grupul N-11⁴. În cercetarea științifică actuală mai există dezbateri înfloritoare ce analizează impactul organizațiilor private și a companiilor asupra redistribuirii puterii, conturându-se astfel o a treia direcție de analiză a multipolarității.

Termenul BRICs reprezintă un acronim folosit începând cu anul 2001, propus fiind de James O'Neill în lucrarea *Building Better Global Economic BRICs*. BRICs se referă la cinci state care promiteau a înclina balanța de putere mondială, și anume: Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud. Dintre aceste țări, majoritatea cercetătorilor văd China ca un probabil challenger al hegemonului american. Spre exemplu, Kissinger remarcă creșterea fulminantă a Chinei și poziționează acest stat ca favorit în cursa către un nou hegemon⁵. Din punctul lui de vedere, secolul XXI va deveni secolul asiatic, iar dominația va veni din Est. În 2050, China va depăși SUA, ca primă economie a lumii, Rusia va fi lider al Europei de Est și Centrale și va avea o prezență activă în America Latină, India va fi cel mai important exportator de tehnologie.⁶ Toate aceste performanțe vor fi umbrite, dacă în aceste țări va exista sărăcie, șomaj, inegalitate, slabă alfabetizare și o criminalitate dezvoltată. Conform unor rapoarte Goldman Sachs, în anul 1995, țările ulterior grupate în BRICs dețineau un procent de 5% din economia globală, iar în 2010 ponderea pe piața globală s-a mărit de patru ori, atingând 20%.⁷ Jim O'Neill consideră că aceste economii emergente vor depăși G6⁸ după 2027⁹. O'Neill susține că debusolarea piețelor financiare nu va afecta cursul pozitiv al creșterii.

Dar China nu este singurul reprezentat inedit al grupului. Federația Rusă deține un comportament special rezultat din tendințele sale revizioniste. Deși Federația Rusă este deținătorul celui mai mare rezervor de hidrocarburi și a celei mai mari puteri militare din BRICs, picioarele sale rămân de lut. Fără o economie puternică și o tehnologizare susținută, locul ei se poate nărui foarte ușor. Declinul Rusiei este deja vizibil și poate influența negativ și celelalte entități ale BRICs.

Brazilia, India și Africa de Sud sunt demne și ele de o analiză diferențiată în cadrul grupului. Cele trei state reprezintă dovada clară că emergența nu este sinonimă neapărat cu dezvoltarea. Deși cifrele indică anumite creșteri ale puterii lor, problemele majore sociale ale Braziliei, Indiei și a Africii de Sud devin factori de scepticism la adresa evoluției grupului. Mai exact, Brazilia este o țară afroamericană unde elita este expresia urmașilor coloniștilor. În acest timp, India are o societate milenară subtropicală, unde omul este important datorită castei de care aparține. Nu în ultimul rând, Africa de Sud reprezintă o societate în care oamenii de culoare au fost persecutați de albul superior. Rezumatul tabloului societăților acestor țări ne dă de gândit asupra stabilității multipolarității globale.

Un alt pol al puterii este grupul Next 11¹⁰. Grupul celor 11 state controla în anul 2016 mai bine 18% din PIB-ul mondial, conform estimărilor Băncii Mondiale¹¹. Să fie Next 11 cel mai nou guru al

⁴ Reprezentative sunt lucrările lui MJ Kahn (2011, 2014) și ale lui Asuelime ce analizează evoluția BRICs, dar și analizele grupului Goldman Sachs și Globe and Mail cu privire la Next 11.

⁵ Kissinger, H. *On China*, New York: The Penguin Press, 2011

⁶ Ibidem

⁷ O'Neill Jim et al, How Solid are the BRICs, in *Global Economics Paper* No: 134, Goldman Sachs, 2005, <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/how-solid.pdf>, site consultat la 01.05.2018

⁸ Franța, Germania, Italia, Marea Britanie, SUA și Canada

⁹ O'Neill Jim et al, Op.cit., pp 4-6

¹⁰ Bangladesh, Egipt, Indonesia, Iran, Mexic, Nigeria, Pakistan, Philippine, Turcia, Coreea de Sud și Vietnam

emergenței? Din nefericire, niciunul dintre statele grupului nu a reușit să coaguleze în jurul lui ceilalți poli de putere. Din acest motiv, discuțiile despre un N-11 cu valențe comune este de departe un vis frumos. Totuși, geopolitica este și ea plină de neprevăzut. Nu știm care va fi deznodământul poveștii.

Referitor la impactul organizațiilor internaționale și a companiilor asupra distribuirii puterii, credem că relațiile dintre state și alți actori își face simțită prezența din ce în ce mai mult în plan mondial. Richard N. Haass consideră că lumea este dominată de o serie de actori care posedă diferite tipuri de putere.¹² În opinia lui Giovanni Grevi, trăim într-o lume interpolară, interdependența fiind un atribut al epocii multipolarității. Grevi ia în calcul trei dimensiuni ale interdependenței: (1) cea economică, (2) cea energetică și (3) cea a mediului. Primele două dimensiuni sunt caracteristice secolului XIX, iar dimensiunea de mediu este specifică secolului XXI.¹³ Prin urmare, o nouă eră – cea a organizațiilor internaționale – pare și ea destul de probabilă.

EVOLUȚII POSIBILE ALE MULTIPOLARITĂȚII

Aproape toate analizele relațiilor internaționale iau în calcul redistribuirea puterii la nivel internațional¹⁴. Emergența unor actori, cu precădere a BRICs-ului și a N-11 aduce în discuție restructurarea sistemului mondial. Din cercetările efectuate reiese că din rândul celor două grupuri de state, există un singur stat ce poate re poziționa balanța de putere: China. Celelalte state se vor angrena în jocul redistribuirii, dar numai din perspectiva reechilibrării balanței. Redistribuirile posibile au condus la identificarea a trei mari scenarii, pe care le vom prezenta mai departe. Pentru verificarea acestor scenarii am folosit date și simulări oferite de softul International Futures (versiunea 2017).

„Scenariul 1. The winner shares the pie”

Prima evoluție probabilă a distribuției puterii este cea în care China devine hegemonul lumii secundată fiind de către Federația Rusă. Cele două state se distanțează în cadrul BRICs-ului, formând un veritabil G2. Acest scenariu posibil reiese din extrapolarea indicatorului *Formal Bilateral Influence Capacity (FBIC)*¹⁵ care relevă tendința ascendentă a Chinei și pe cea descendentă a SUA și a Federației Ruse, așa cum se poate observa în figura nr. 1.

¹¹***, World Bank Country and Lending Groups, <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519>, site consultat la 01.05.2018

¹²***, Council on Foreign Relations, *The Challenge to Global Order: A Conversation With Richard N. Haass and the Council of Councils*, Past Event — May 7, 2018, <https://www.cfr.org/event/challenge-global-order-conversation-richard-n-haass-and-council-councils>, site consultat la 01.05.2018

¹³ Giovanni Grevi, *The Interpolar World: A New Scenario*. Occasional Paper 79, Paris : EUISS, 2009, p. 9

¹⁴A se vedea aici lucrările lui Organski (1968), ale lui Gilpin (1961), ale lui Kissinger (2010) sau ale lui Ikenberry (2011)

¹⁵ *The Foreign Bilateral Influence Capacity (FBIC) Index* reprezintă un indicator utilizat de către Moyer *et al.* (2018) pentru măsurarea puterii și a influenței în relațiile internaționale. FBIC este exprimat în procente raportat la totalul mondial.

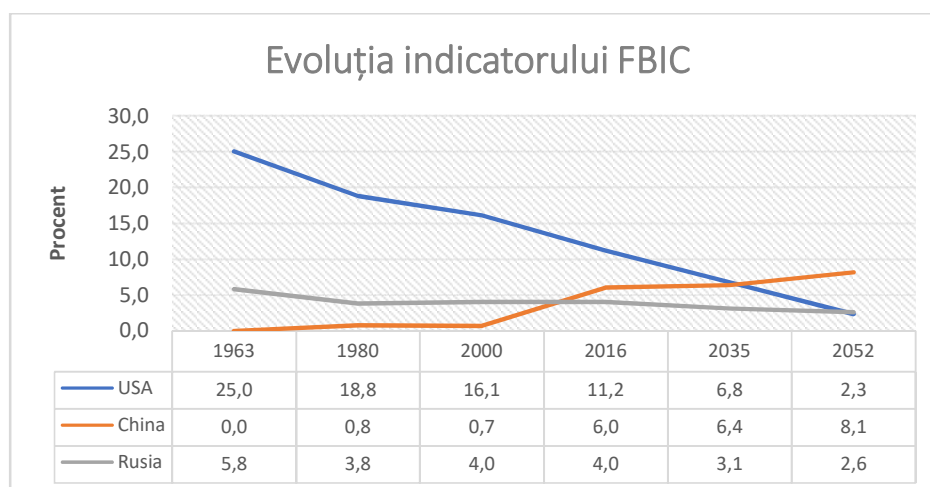

Figura numărul 1: Evoluția indicatorului *Formal Bilateral Influence Capacity (FBIC)*

Prin urmare, putem anticipa înlocuirea hegemonului american cu cel chinezesc. Analiza cronologică scoate în evidență faptul că în anul 1963, SUA dețineau o *capacitate de influențare bilaterală formală* de 25% din valoarea mondială. Pe atunci, China avea o influență de aproximativ 1% asupra lumii. Din 2010, indicele Chinei începe să crească accelerat. În anul 2035, indicele FBIC al Chinei va depăși probabil indicele FBIC al SUA. Până în anul 2050, indicele Chinei va continua să crească, iar cel al SUA să scadă. Cu toate acestea, în 2050, *capacitatea de influențare bilaterală formală* a Chinei va reprezenta doar 8% din puterea de influențare mondială. Din nefericire, Federația Rusă va avea un declin început, dar sigur. Frământată de multe probleme sociale, Rusia va avea cel mult jumătate din puterea SUA în anul 2035. Prin urmare, o bilaterală China-Federația Rusă ar salva această țară de la eșec.

„Scenariul 2. The winner takes it all”

O altă evoluție probabilă este cea în care China devine noul hegemon, iar celelalte puteri încearcă să contrabalanseze acest veritabil colos. Trecerea către hegemonie se va face printr-un nou război. Scenariul reiese din extrapolarea indicatorului *Global Power Index (GPI)*¹⁶.

¹⁶The *Global Power Index (GPI)* reprezintă un indicator utilizat de către Moyer *et al.* (2018) pentru măsurarea puterii și influenței în relațiile internaționale. GPI este exprimat în procente raportat la totalul mondial și definește multidimensionalitatea puterii.

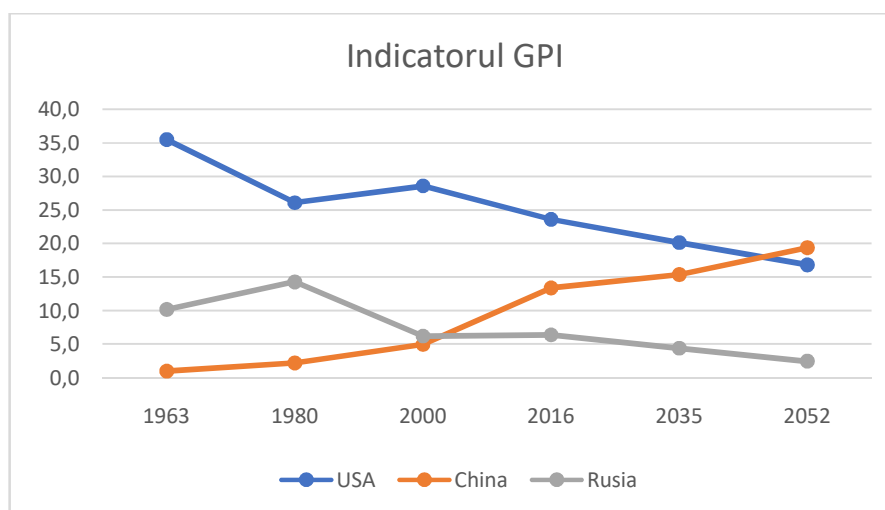

Figura numărul 2: Evoluția indicatorului *Global Power Index* (GPI)

Indicatorul are o tendință mai lentă de modificare față de curba FBIC. Mai exact, se pare că SUA vor fi depășite de către China de abia în anul 2045. Pe atunci, Federația Rusă va mai deține mai puțin de 5% din puterea lumii. Totodată, *indicele puterii globale* (Global Power Index – GPI) respectă aceleași tendințe: o curbă de scădere pentru SUA și una de creștere pentru China. Indicatorul este redat pe larg în figura nr. 2. Rezultatul simulărilor nu trebuie să surprindă, ținând cont de faptul că *indicele puterii globale* măsoară multidimensionalitatea instituțională, economică și tehnologică, fiind o consecință a schimburilor economice și a diplomației alianțelor din FBIC. În 2050, China va deține 20% din puterea globală, iar SUA va continua să dețină 17% din aceasta. Astfel, în timp ce raportul dintre indicii FBIC ai anului 2050 al celor două state este de 1 la 4 în favoarea Chinei, raportul GPI este aproximativ de 1 la 1. Acest indicator aduce un nou argument în favoarea interpretării izbucnirii unui nou război, la atingerea unei parități a indicatorilor de putere. Federația Rusă va avea din nou ocazia să își aleagă tabăra.

„Scenariul 3. Old school boys”

Un al treilea scenariu posibil este o partajare a puterii între SUA și China. O relație de hegemonie distribuită pe baze ale cooperării economice este o variantă destul de probabilă a viitorului. Acest scenariu posibil reiese din extrapolarea indicatorului *Produsul Intern Brut* (Gross Domestic Product – GDP)¹⁷. Rezultatele sunt redată în figura nr. 3.

¹⁷Gross Domestic Product (GDP) reprezintă suma tuturor bunurilor și serviciilor produse în interiorul entităților – GDP este utilizat și el de către Moyer *et al.*(2018) pentru măsurarea puterii.

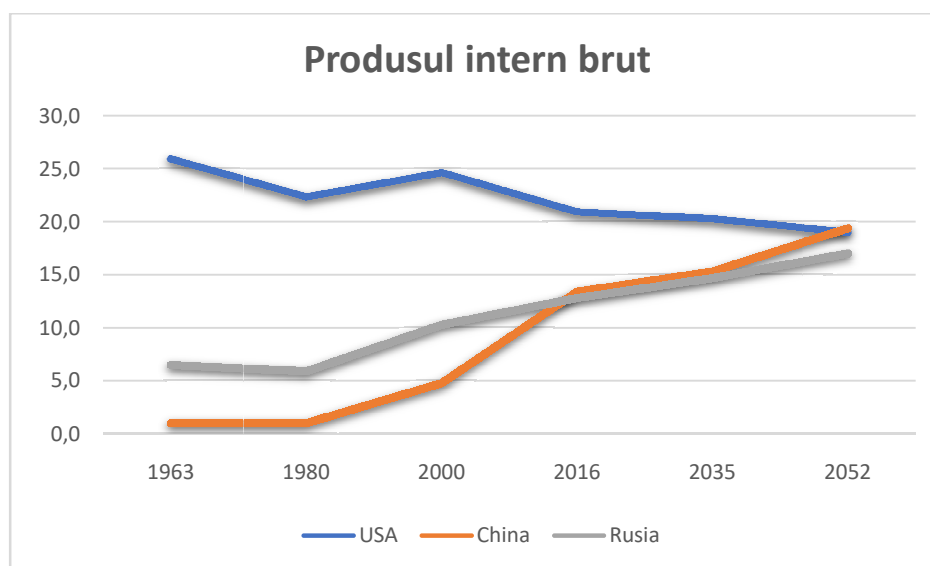

Figura numărul 3: Evoluția indicatorului PIB – analiză comparativă SUA-China-Rusia

În anul 2000, SUA dețineau aproximativ 25% din PIB-ul lumii, Federația Rusă 10%, iar China doar 5%. Estimăm că în anul 2050, procentul din PIB-ul mondial al Chinei îl va depăși pe cel al SUA. Există totuși estimări mult mai îndrăznețe cu privire la creșterea PIB-ului SUA, cum ar fi cele ale OCDE. Astfel, OCDE estimează că în anul 2050, China va fi depășit de două ori SUA la valoarea PIB-ului. Evoluțiile pozitive ale PIB-ului mondial conduc către o multipolaritate partajată între primele 10 puteri ale lumii. SUA, Federația Rusă și China vor fi marii jucători, care alături de motoarele UE (Franța, Germania) și solitara Mare Britanie vor crea un sistem interdependent și complex de înțelegeri și facilități fiscale.

CONCLUZII

Am amintit în introducerea lucrării că emergența și multipolaritatea ocupă locuri importante în cadrul teoriilor tranziției de putere, fiind elementele ce anticipează schimbarea ciclului de putere. Astfel, când o putere emergentă atinge paritatea de putere cu hegemonul, se creează premisele unui război global – care, dorit, va conduce către o nouă ordine mondială. Analizând principalele grupuri emergente, am concluzionat că există un singur stat suficient de puternic pentru a-l provoca pe actualul hegemon – SUA, și anume China.

Având în vedere importanța modului în care puterea va fi redistribuită și lumea va păși către un nou ciclu de putere, ne-am propus să dezvoltăm anumite scenarii care să răspundă următoarelor întrebări: (1) dacă tranziția se va face prin război sau într-un mod pașnic și (2) care vor fi câștigătorii și perdanzii acestei reîmpărțiri a puterii. Cele trei scenarii au fost verificate cu ajutorul unor indicatori ai puterii utilizați în cadrul *Centrului de Studii Strategice* de la Haga și extrapolați în baza modelelor International Futures. Dintre toate scenariile oferite, cel al unui război pentru hegemonie (scenariul 2) este cel mai periculos. Din acest motiv, acesta devine și cel mai nedorit, în timp ce scenariul 3 se transformă într-un deziderat al societății viitorului. Dincolo de abordarea prospectivă, lucrarea de față concluzionează că modul în care lumea va arăta în următorii treizeci de ani este determinată de contrabalansarea puterilor emergente.

BIBLIOGRAPHY

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

1. Budura, Anna Eva, *Diplomația Chineză*, Editura Top Form, București, 2010.
2. Boivin, Michel, *Istoria Indiei*, Editura Corint, București, 2003.
3. Cioculescu Șerban Filip, *Terra incognita? Repere pentru „cartografierea” haosului din relațiile internaționale contemporane*, Editura Militară, București, 2010.
4. Cruceru, Dan, *China, calea printre milenii*, Editura Economică, București, 2001.
5. Dobrescu, Paul, *Viclenia Globalizării*, Editura Institutul European, Iași, 2010.
6. Friedman, George, *Următorii 100 de ani*, Editura Litera București, 2009.
7. Goldstein, J. S. (1988). *Long Cycles: Prosperity and War in the Modern Age*. New Haven: Yale
8. Gilpin, R. (1981). *War and change in world politics*. Cambridge: Cambridge University Press
9. University Press
10. Johnson, Paul, *Istoria Lumii Moderne*, Editura Humanitas, București, 2005.
11. Kissinger, Henry, *Despre China*, Editura Comunicare.ro, București, 2010.
12. Lynch, Michael, *China Modernă*, Editura Niculescu, București, 2009.
13. Moyer, J. D. et al., *Power and Influence in a Globalized World*. Washington DC: Atlantic Council Scowcroft Center for Strategy and Security, Frederick S. Pardee Center for International Futures, and The Hague Center for Strategic Studies. [http://www.atlanticcouncil.org/images/Power and Influence .pdf](http://www.atlanticcouncil.org/images/Power_and_Influence.pdf), 2018, Accessed on 20.04.2018
14. Organski, A. F. K., *World politics (2nd ed.)*. New York: Alfred A. Knopf, 1968
15. Kahn, M. J., *The BRICs and South Africa as the Gateway to Africa*, Centre for Research Evaluation of Science and Technology, University of Stellenbosch, Stellenbosch, South Africa, 2011
16. ***, International Futures (IFs) modeling system - Version 7.31. Frederick S. Pardee Center for International Futures, Josef Korbel School of International Studies, University of Denver, Denver, CO, 2017